

**OKVIRNI KURIKULUM ZA PREDMET
KULTURNA I DUHOVNA BAŠTINA ZAVIČAJA**

Osijek, rujan 2006.

Suradnici u izradi kurikuluma Kulturne i duhovne baštine zavičaja

KOORDINACIJSKI TIM

Nansen dijalog centar- Osijek,
Jasenka Pregrad **prof. psihologije,**
psihoterapeut, supervizor;

Marijana Mitrović **dipl. pedagog;**
Agencija za odgoj i obrazovanje-
podružnica Osijek (**Miroslav Klaić,**
predstojnik, Ružica Pažin – Ilakovac,
viša savjetnica).

RECEZENT

Robert Skenderović, dr. sc.

LEKTURA

Dina Koproščec, prof. hrv. jezika i
književnosti

UREDNIKA

Jasenka Pregrad, prof. psihologije,
psihoterapeut, supervizor,

AUTORI

Klara Bilić Meštrić, dipl. komparatist
književnosti i anglistike,

Kristina Ferić, prof. povijesti i
hrvatskog jezika i književnosti,

KONZULTANT

Andelka Peko, izv. prof., dr. sc.

Sadržaj

1. Uvod	4
Odlike i svrha	4
Vrijednosti	5
2. Ciljevi nastave KDBZ-a	7
Ciljevi i obilježja KDBZ-a	7
2.1. Specifični ciljevi, sadržaji i metode u nastavi KDBZ-a	7
2.1.1. Obrazovni ciljevi	7
Znanja	7
Vještine	8
2.1.2. Odgojni ciljevi	9
2.1.3. Sadržaji	10
2.1.4. Metode i načela njihova odabira	10
Mogući oblici iz općeg kurikulumuma	12
3. Vrednovanje	13
3.1. Vrednovanje	13
3.2. Praćenje i prezentacija	13
4. Literatura	15

1. Uvod

Oslanjajući se na opći kurikulum Nove škole, te na osnovu istraživanja provedenog među vukovarskim obiteljima, posebice imajući na umu činjenicu da se 84,8% roditelja na upit o baštini »pozitivno izjašnjava da u školski program budu uključeni nastavni sadržaji u kojima bi učenici učili o kulturi i kulturnim osobitostima i značajkama pripadnika svih naroda koji žive na ovom području.«¹, te uzimajući u obzir cjelokupni kontekst vukovarske regije² Nansen dijalog centar predviđa uvođenje novog predmeta Kulturna i duhovna baština zavičaja kao izbornog predmeta od prvog do završnog razreda osnovne škole.

Kurikulum za ovaj predmet oslanja se na opći kurikulum Nove škole te na osnovne ideje Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda za engleski jezik³ uzimajući u obzir smjernice iz Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010. Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Odlike i svrha

Za razliku od dosadašnjih nacionalnih i manjinskih kurikuluma gdje se svaka etnička zajednica uglavnom bavi svojim kulturološkim odlikama, ovaj se predmet zasniva na zajedničkom proučavanju kulturne i duhovne baštine svih zajednica koje obitavaju na ovom području. Dakle, kulturna i duhovna baština zavičaja osmišljena je kao dijaloški i suradnički utemeljen predmet u kojem bi učenici različitih etničkih zajednica zajedno proučavali regionalnu baštinu koristeći suvremene metode učenja.

Uvođenje ovakvog predmeta ima višestruku svrhovitost;

- Ovaj bi predmet zasigurno doveo do poboljšanja komunikacije i razumijevanja među različitim zajednicama na ovom području. Dosadašnja iskustva pokazuju da je međunacionalna komunikacija narušena pa okretanje svake etničke zajednice svojoj baštini takvo stanje još više pogoršava. Učeći se od malih nogu poštivanju drugih

¹ Više o ovom istraživanju može se naći na službenim internetskim stranicama Nansen dijalog centra iz Osijeka <http://www.ndcosijek.hr/nova%20skola/istrazivanje.html>

² Ovo regiju specifičnom čini bogatstvo etničkih grupa koje tu obitavaju. Prije rata na ovom je području uz dvije dominantne etničke zajednice – Hrvate i Srbe, živjelo još 27 različitih etničkih skupina.

³ Nekoliko je razloga referiranju na HNOS za engleski jezik: metodika je engleskog jezika od ranije razvijala kurikulumni pristup, u nastavi stranih jezika od prije su već prepoznate i korištene suvremene nastavne metode i suvremeni oblici rada, te, presudno, HNOS za engleski jezik u svojim načelima te pristupu veliku pažnju poklanja interkulturalnim vrijednostima.

zajednica u regiji djeca se uče skladnom životu s drugim zajednicama u regiji u kojoj žive, odnosno, djeca učeći skupa uče i živjeti skupa na jedan novi i kvalitetan način.

- Predmet kulturna i duhovna baština zavičaja omogućuje pomnije bavljenje lokalnom baštinom koja je općenito potisnuta u programu predmeta osnovne škole. Uslijed obimnog prostora koji zauzima svjetska i nacionalna povijest, u povijesti, kao školskom predmetu, nema mjesta za pomnije bavljenje lokalnom, odnosno regionalnom poviješću i kulturom, stoga bi postojanje ovakvog predmeta bilo svrhovito i zajednicama u kojima manjinsko i većinsko stanovništvo žive skladno i koje nisu pretrpjele ratna stradanja.
- Nadalje, kroz kvalitetno zajedničko (interkulturalno) promatranje multikulturalnosti⁴ regije ne otvara se samo mogućnost stvaranja novih međudnosa različitih (podijeljenih) etničkih skupina u zajednici, nego se potiče i razvijanje univerzalnih, ljudskih vrijednosti. Dakle, svrha ovakvog pristupa regionalnoj baštini je stvaranje zrele, odgovorne, kompletne osobe pozitivno orijentirane prema društvu i kulturi koja je okružuje.
- Na listi prioriteta *Plana razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005.-2010.* Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa nalazi se i jačanje regionalnog razvoja. Ovakvim bi se predmetom podigla svijest o potrebama i posebnostima svoje regije te na taj način pomoglo njezinom razvitku.

Vrijednosti

Kulturna i duhovna baština zavičaja, kao predmet uzima u obzir univerzalne vrijednosti koje su navedene u općem kurikulumu Nove škole te u Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu. To su prije svega:

1. dostojanstvo ljudske osobe – prava i dužnosti čovjeka,
2. temeljne slobode,
3. demokracija,
4. blagostanje,

⁴ U žargonu nevladinih udruga koje se bave ovom problematikom multikulturalna sredina je ona u kojoj različite etničke zajednice žive jedna pored druge, dok je interkulturalnost označitelj za zajednice koje su u stalnoj interakciji jedna s drugom.

5. mir i neprihvatanje nasilja kao cilja i sredstva,
6. poštovanje drugih,
7. solidarnost,
8. ravnomjerni razvoj,
9. jednakost mogućnosti,
10. priznavanje etičkih normi,
11. čuvanje okoliša,
12. osobna i društvena odgovornost.

Osim navedenih univerzalnih vrijednosti, vrijednost zajednice kao polazne točke u izradi kurikuluma pruža mnogo odrednica za predmet Kulturna i duhovna baština zavičaja. Vrijednosti neke zajednice reflektiraju odnos čovjeka prema sebi samome, prema drugim ljudima, poslu, društvu, religiji, kulturi i prirodi, a u ovoj je regiji riječ o multiukulturalnoj/interkulturalnoj zajednici, stoga se pruža čitav raspon sadržaja za proučavanje.

Mnoge vrijednosti u regiji su zajedničke, ali neke su specifične za pojedine zajednice koje žive na ovom prostoru. U Vukovaru je mnogo zajedničkih vrijednosti uslijed ratnih razaranja narušeno pa se ovakvim predmetom vodi računa o ponovnoj gradnji narušenih vrijednosti: povjerenja, tolerancije, prihvatanja i poštivanja drugog i drugačijeg, te otvorenosti prema vjerskim, kulturnim i inim različitostima. U regijama u kojima odnosi među različitim etničkim zajednicama nisu narušeni, ovakvim se predmetom njeguju te vrijednosti. Ključno je da zajednice u regiji prepoznaju i poštuju kulturnu baštinu drugih zajednica kao njihovu, ali i kao zajedničku vrijednost.

Govoreći, pak, o kulturnim vrijednostima, djeca su bez obzira na nacionalnu pripadnost sklona nekim univerzalnim vrijednostima koje dopiru iz dominantne popularne kulture. Ako promatramo ovaj fenomen kao prednost, opet nam se pruža velik izvor referenci za proučavanje regionalnih kultura. Uzmimo samo primjer Harrya Pottera s univerzalnim vrijednostima koje ono propagira (prijateljstvo, dobrotu, rad, vrijednost...) i brojne načine na koje se to među djecom omiljeno djelo može povezati s religijama i mitovima vukovarskog kraja, te poslužiti kao spona za njihovu usporedbu.

2. Ciljevi nastave KDBZ-a

Priroda ovog predmeta upućuje na prožimanje odgojnih, materijalnih i funkcionalnih ciljeva.

Ciljevi i obilježja KDBZ-a :

- promicanje razumijevanja i poštivanja drugih i drugačijih (tolerancija i poštivanje različitosti – dobne, rodne, jezične, vjerske, svjetonazorske, nacionalne, socijalne);
- promicanje ljubavi i ponosa prema zavičaju i domovini;
- njegovanje, čuvanje i promicanje kulturne baštine kao dijela nacionalnog i kulturnog identiteta, te osvješćivanje vrijednosti kulturne baštine u globalizacijskim procesima;
- poznavanje vlastitih korijena i tradicije te poznavanje i poštivanje drugih kultura i duhovnih vrijednosti različitih civilizacija (kao potrebna protuteža globalizaciji).

2.1 Specifični ciljevi, sadržaji i metode u nastavi KDBZ-a

Na osnovu navedenih općih ciljeva i obilježja razvidni su sljedeći obrazovni i odgojni ciljevi:

2.1.1 Obrazovni ciljevi

Znanja

1. Upoznavanje kulture svog zavičaja
2. Upoznavanje regionalnih odlika svog zavičaja
3. Upoznavanje povijesnih tekovina svog zavičaja
4. Upoznavanje geografskih odlika svog zavičaja

Kako je riječ o predmetu kulturna i duhovna baština zavičaja, ciljevi vezani uz povijesne i geografske odlike ne odnose se na opća znanja koja učenici već primaju kroz predmete povijesti i geografije, iako će se ta znanja zasigurno moći iskoristiti u ovom predmetu koji će višestruko korelirati s njima i u horizontalnom i u vertikalnom smjeru. Naime, kroz ovaj bi se predmet učenici imali priliku više baviti lokalnom poviješću i lokalnom geografijom nego što je to propisano planom i programom tih dvaju predmeta. Razlikuje se i sam način na koji će se djeca baviti povijesnom i kulturološkom građom. Kako će se detaljnije vidjeti iz poglavlja Metode, kod KDBZ-a naglasak je na aktivnom sudjelovanju učenika gdje učenici sami otkrivaju svoju baštinu kroz samostalan i neposredan kontakt s kulturnom i duhovnom

baštinom (od žitelja zavičaja do institucija koje brinu o njenom očuvanju), te promišljanjem značaja i utjecaja iste baštine na svakodnevni i suvremeni život i vrijednosti.

*Vještine*⁵

- komunikacijske kompetencije
- sociokulturne kompetencije
- interkulturalne kompetencije
- medijske kompetencije
- razvijanje kritičkog stava kod učenika
- aktivno sudjelovanje učenika u procesu nastave

1. Razvijanje pravilne komunikacije osnova je svakog dijaloga te stoga polazna točka ovog predmeta. Pri ovome se ne misli samo na osnovnu uljuđenost kod razgovora nego na različite vrste iskaza. Budući da će često biti riječi o različitim vrstama usporedbi, koje ponekad mogu biti vrlo osjetljive, jako je bitno naučiti djecu kako će što reći. Sukladno tome, težit će se savladavanju vještine aktivnog slušanja, uvažavanja tuđeg mišljenja te razvijanja empatije.
2. Za pravilno funkcioniranje u međuetničkoj zajednici glavni je preduvjet pravilno funkcioniranje u bilo kakvoj zajednici. Razvijanje prijateljski i pozitivno orijentiranih osoba jedan je od glavnih ciljeva ovog predmeta. Izgradnja samopouzdanja u djece, orijentiranost na druge u vidu spremnosti i želje za suradnjom i sudjelovanjem u timskom radu sposobnosti su čijem će se razvijanju težiti u ovom predmetu.
3. Pitanje interkulturalnih kompetencija ključno je za ovaj predmet. Uz upoznavanje vlastite kulture i običaja, jednako je bitno buditi znatiželju i pozitivan stav prema običajima i baštini drugih zajednica u ovoj regiji. U uvodu smo objasnili značaj ovakvog pristupa.
4. Mediji su sastavni dio u odrastanju učenika te je stoga izrazito važna njihova primjena u nastavi. Mediji mogu biti i predmet i sredstvo nastave. Oni su danas nerazdvojni dio

⁵ Ovi su ciljevi preuzeti iz HNOS-a (Hrvatskog nacionalnog i obrazovnog standarda) za engleski jezik te prilagođeni predmetu KDBZ-u.

kulturne baštine. U okviru predmeta KDBZ-a oni su neiscrpan izvor sadržaja i metoda, te je stoga izrazito bitno razvijati medijsku kompetenciju učenika.

5. Razvijanje kritičkog stava kod učenika kako bi postali odgovorni građani, nositelji demokratskog društva, također je jedan od ciljeva ovog predmeta. Za razliku od povijesti kao školskog predmeta u kojem se učenike podučava razvijanju kritičkog stava prema povijesti, kulturna i duhovna baština zavičaja proširuje razvijanje kritičkog stava ne samo prema povijesti, već i prema sadašnjosti, odnosno društvu i kulturi koja ih okružuje, to jest znanjima koja će prikupljati. Uz to, neposredan i osoban kontakt i upoznavanje kulturne i duhovne baštine i drugih skupina omogućava kritički stav prema postojećim nacionalnim i drugim predrasudama koje postoje u lokalnoj zajednici.
6. Ovaj će predmet težiti razvijanju učenikove aktivnosti. Poticati će se učenike na samostalni ili grupni rad, u kojem će učenici sami postavljati pitanja i tražiti odgovore, biti kreativni, a ne, kako je bila tradicija, pasivno čekati da im ih netko drugi ponudi. Isto tako, učenici će biti upućeni na svrhovitost učenja, a ne na puklo nizanje informacija. Dakle, naglasak će biti na samostalnom traženju informacija, svrhovitosti učenja, kritičkom razmišljanju i razvijanju kreativnosti u djece u maniri istraživačke i projektne nastave.

2.1.2 Odgojni ciljevi

- Razvijanje pozitivnog stava prema svom zavičaju
- Razvijanje pozitivnog stava prema stanovnicima zavičaja
- Razvijanje zainteresiranosti i pozitivnog stava prema vlastitoj kulturi i običajima
- Razvijanje zainteresiranosti i otvorenosti prema drugim kulturama i običajima
- Razvijanje tolerancije i poštivanja prema drugom i drugačijem

Razvijanje pozitivnih stavova kod učenika, posebno prema svom zavičaju i svim žiteljima tog zavičaja, te poštivanje vlastitih i tuđih kultura i običaja glavna je zadaća ovog predmeta.

2.1.3 Sadržaji

- povijest i mitologija zavičaja,
- migracije,
- obrada zemlje i specifični proizvodi,
- razvoj privrede i zanata,
- vjerska obilježja, blagdani i običaji blagovanja,
- narodni običaji,
- odnosi među ljudima koji su došli iz različitih krajeva,
- razvoj arhitekture,
- folklor i glazba,
- književnost,
- likovna umjetnost i rukotvorine, narodne nošnje,
- stari sportovi,
- dječje igre i igre odraslih
- razvoj medija komuniciranja: jezika na području zavičaja, pismenosti i vrste pisama, načina prenošenja poruka i javnog oglašavanja, prometa,
- drugi sadržaji za koje bi učenici i roditelji iskazali interes...

2.1.4 Metode i načela njihova odabira

Odabir metoda je od izrazite važnosti za predmet KDBZ-e. Uspješnost ostvarivanja ciljeva najviše počiva na pravilnoj i primjerenj uporabi metoda.

1. Osnovno i distinktivno obilježje ovog predmeta je da djeca različitih nacionalnosti skupa proučavaju regionalnu baštinu. Na početku smo kurikulumu detaljnije naveli svrhovitost ovakvog pristupa.
2. Učenici i njihovi interesi imaju središnju ulogu u nastavi kulturne i duhovne baštine zavičaja. Zajednica i regija u kojoj odrastaju bitno određuju njihov identitet, stoga su sami učenici glavni izvor sadržaja za ovaj predmet. Prema tome, s učenicima se može konzultirati o biranju sadržaja, medija, zadataka, dakle o predmetu i načinima rada. Naglasak je na samostalnosti učenika i upućenosti na učenike.

3. Nastavnicima se rad znatno olakšava ako polaze od onoga što učenici već znaju, dakle, ako slijede didaktičko načelo *od poznatoga prema nepoznatom*. Iskustvo i već stečeno znanje učenika najbolji su temelji za nadogradnju novih znanja. Na primjer, kod proučavanja nekih zanimljivosti iz lokalne povijesti puno će se više postići ako se mozaik počne slagati od komadića (ili komada) znanja koje učenici već sigurno posjeduju o toj temi. Kako je riječ o kulturnoj i duhovnoj baštini sadržaji u pitanju često mogu biti nešto o čemu će učenici sami najviše i moći kazati (npr. različiti običaji, svetkovine...).
4. Kako je baština naziv za brojne pojave iz različitih područja, ovaj će predmet predavati tim nastavnika, čiji će profil ovisiti o odabranoj temi, u suradnji s učenicima i roditeljima. Uloga nastavnika različita je od one u tradicionalnoj nastavi. Nastavnici više nisu u središtu nastavne komunikacije. Oni nastupaju kao voditelji, facilitatori, savjetnici i pomagači. Pravilnim i pažljivim odabirom metoda razvijaju kritičko mišljenje i potiču samostalnost. Kako bi se postigla ovakva radna atmosfera bitna je pozitivna orijentacija. Vrlo je važno prepoznati i pohvaliti trud učenika. Greške u ovom predmetu mogu se najviše iskazivati kroz nesudjelovanje u radu. Ako primijetimo da neki učenik ne pokazuje volju za radom bitno je preispitati njegove/njene motive te ga/nju pozitivno stimulirati na rad.
5. Uloga roditelja također je izrazito bitna kod uvođenja ovog predmeta. Obitelj je mjesto gdje počinje proučavanje kulturne i duhovne baštine (o većini će običaja djeca najbolje saznati od svojih roditelja, baka i djedova), a suradnja roditelja međusobno i sa školom jedan je od načina kojima se vrlo zorno provode neki od gore navedenih ciljeva.
6. S obzirom da je riječ o komparativnom pristupu multikulturalnoj zajednici čiji su odnosi još uvijek bolni i neriješeni, izrazito je bitno stvoriti pozitivnu radnu okolinu. Niti jedan od ciljeva nije moguće postići ako uvjeti ne omogućuju rad bez straha i napetosti. Bitno je da učenicima bude ugodno sudjelovati u radu.
7. Raznolikost nastavnih sadržaja, aktivnosti, oblika rada i medija doprinijet će kako motivaciji učenika, tako i ugodi pri učenju. Budući da je ovaj predmet zamišljen kao izborni predmet, otvorenog plana i programa, gotovo su svi suvremeni oblici rada iskoristivi.

Mogući oblici iz općeg kurikuluma

1. projektna nastava, projekti škole i razreda ili grupe zainteresiranih i terenska nastava,
 2. istraživanje, proučavanje literature ili lokalnih povijesnih izvora, priča, knjiga, pjesama, muzejskih predmeta, autentičnih predmeta u vlasništvu ljudi u mjestu i okolici...,
 3. intervjuiranje starijih stanovnika (baka, djedova, starih učitelja, svećenika...),
 4. ekskurzije i putovanja u razna mjesta u zavičaju, posjete kulturno-povijesnim sadržajima, prirodnim znamenitostima, nalazištima povijesne i kulturne baštine, crkvama, vjerskim spomenicima, grobljima i dr.,
 5. predstave, igrokazi, dramatizacije, igre, «sajmišta»,
 6. drugi oblici rada zavisno od ciljeva i sadržaja koji se obrađuju.
- Budući da su otvorenost i fleksibilnost među osnovnim načelima Nove škole, i ovaj je predmet zamišljen otvoreno kako u horizontalnom tako i u vertikalnom smislu. Naime, kako će većinom biti riječ o projektnoj, terenskoj ili istraživačkoj nastavi (ideja je da se obrade dvije ili tri teme godišnje), učenici različitih razreda (npr. 5. i 6.) moći će skupa sudjelovati na istom projektu. Isto tako, moguće su korelacije s drugim predmetima u svim smjerovima. Učenici će mlađe dobi sukladno tome biti upućeni na neke jednostavnije zadatke, dok će oni starije dobi svoje sposobnosti razvijati baveći se kompleksnijim zadacima.
 - S obzirom na sve navedene ciljeve bitno je i uključivanje lokalne zajednice. Uključivanje se može realizirati posredno ili neposredno. Posredno, na način da se održavaju javne prezentacije učeničkih projekata⁶, a neposredno da članovi lokalne zajednice aktivno sudjeluju u projektima koje će osmisлити djeca (npr. obnova starog dvorca, očuvanje okoliša – čišćenje određenog dijela grada koji je bitan dio baštine,

⁶ O prezentaciji će učeničkih radova biti više riječi u zasebnom dijelu Praćenje i prezentacija

pomoć stručnjaka (povjesničara, političara i sl.) iz lokalne zajednice na određenim projektima).

- Kao što smo već spomenuli mediji imaju značajnu ulogu u ovom predmetu. Učenici za svoja istraživanja mogu koristiti Internet, kao najveću i najdostupniju bazu podataka, ali mogu i prezentirati svoje radove putem Interneta⁷. Osim Interneta, novine, televizija i radio također se mogu iskoristiti u radu za kulturnu i duhovnu baštinu zavičaja, posebno kada je riječ o projektima koji se realiziraju u suradnji s lokalnom zajednicom.

3. Vrednovanje

3.1 Vrednovanje

U svojim ciljevima KDBZ-e ravnopravno tretira odgojne kao i obrazovne ciljeve. Kao rezultat toga, vrednovanje je složenije nego kod većine drugih predmeta gdje se prednost često daje obrazovnim ciljevima. Pri ocjenjivanju, osim saznanja o lokalnoj baštini, izrazito je bitno voditi brigu o uključenosti u rad, o stupnju samostalnosti i odnosu učenika prema kolegama s kojima je radio.

Na kraju, bitno je istaknuti načelo pozitivne orijentacije – orijentirati se na ono što učenik zna i isticati ono što je pozitivno, a ne tražiti ono što ne zna i kažnjavati negativno – ali svakako ukazati na propuste na adekvatan način. Najbolje je postići kod učenika da oni sami prepoznaju što su dobro učinili, a što ne – dakle, težiti razvijanju sposobnosti samoprocjene. Nastavnik će znati da je uspio ukoliko učenik pokazuje iskrenu zainteresiranost i, u skladu s vlastitim sposobnostima, razumijevanje kulturne i duhovne baštine drugih (etničkih) skupina u vukovarskoj regiji.

3.2 Praćenje i prezentacija

Kako se radi o novom predmetu za koji ne postoje određeni, propisani udžbenici smatramo kako bi kroz rad u nekom dogovorenom vremenskom razdoblju praćenjem i evaluacijom te skupljanjem materijala mogao nastati priručnik za podučavanje kulturne i duhovne baštine zavičaja.

⁷ Isto kao gore.

Nastavnici mogu bilježiti svoja iskustva, odnosno načine na koje su se bavili pojedinim temama. Na kraju svakog projekta tim nastavnika, roditelja i učenika može zajednički procijeniti uspješnost projekta te napraviti evaluaciju detaljno se baveći prednostima i nedostacima primijenjenih metoda i oblika rada.

Učenici mogu puno doprinijeti na ovom polju prezentacijom svojih radova. Koristeći Internet u vidu internetske stranice o svom radu učenici mogu neprestano osvještavati društvo o projektima u tijeku, ali na taj način i sami stječu uvid u svoj rad što može imati dalekosežne pozitivne posljedice. Jednako tako, prezentacija projekata može biti u regionalnim novinama, televiziji ili na regionalnom radiju, kao i scenski nastupi u mjestima lokalne zajednice, izložbe i sajamske manifestacije. Na ovaj se način uključuje i lokalna zajednica što je, kao što smo već spomenuli, jedna od bitnih metoda pristupu regionalnoj baštini.

Nastavničkim bilješkama, skupnim osvrtima i prezentacijskim radovima učenika stvara se budući materijal za predmet kulturna i duhovna baština. Na osnovu svih materijala planiramo izdavanje priručnika za ovaj predmet koji bi pomogao nastavnicima i učenicima drugih škola i regija ukoliko bi prepoznale značaj ovog predmeta za svoju zajednicu te ga htjele i same provesti, no ovaj bi priručnik ujedno bio od pomoći budućim generacijama učenika i nastavnika Nove škole.

4. Literatura

Hrvatski nacionalni obrazovni standard, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010., Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

[http://www.ndcosijek.hr/nova skola](http://www.ndcosijek.hr/nova_skola)

Uvod u didaktiku hrvatskog jezika, A. Pintarić i A.Peko, Sveučilište J.J.Strossmayera, Osijek, 1999